

Statssekretær Torgeir Larsen
Utenriksdepartementet
Pb 8114 Dep
0032 Oslo

Innspill til en ny strategi for Hviterussland:

"Norge kan gjøre en forskjell"

Oslo, 20. april 2012. Vi takker for statssekretær Torgeir Larsens deltakelse og bidrag på konferansen "Action Belarus" den 22. mars i år på Litteraturhuset. Vi mener selv konferansen var vellykket. Den belyste flere sider ved situasjonen i Hviterussland og løftet fram viktige problemstillinger med hensyn til de veivalg vi står overfor i vårt fortsatte engasjement for bedring av menneskerettighetene i landet.

Under debatten oppfattet vi at statssekretær Torgeir Larsen ba om innspill til hvordan Regjeringen i enda større grad kan engasjere seg for Hviterussland. I sitt tilsvarende svar til vår kronikk, publisert i Dagsavisen 12. april, gjentar statssekretæren tilbudet om idéutveksling om tiltak. Dette setter vi pris på og vi vil i det følgende komme med noen forslag.

Norge gjør mye riktig i forholdet til Hviterussland, men det har lenge vært begrenset diplomatisk kontakt mellom landene. Norge støtter EUs sanksjonsregime og gir økende økonomisk støtte til det hviterussiske sivile samfunn. Men vi etterlyser ytterligere tiltak og kreativitet for å legge press på det hviterussiske regimet.

På konferansen pekte statssekretær Torgeir Larsen på at "Russland er nøkkelen" til Hviterusslands utvikling. Dette er vi langt på vei enige i. Vi mener derfor at det er naturlig å forsøke å involvere russisk politisk ledelse i arbeidet med å bedre situasjonen i Hviterussland. Gitt Norges dialog med Russland bør Hviterussland tas med som et selvstendig punkt i Norges bilaterale samtaler. Russland støtter ikke Lukasjenko, men er bekymret for uro. Det kan derfor argumenteres for at det er i Russlands interesse å be om løslatelse av politiske fanger og reformer for å dempe spenninger i Hviterussland, spenninger som kan spre seg til Russland eller på annen måte er uønsket fra russisk side. En

handselsavtale med Russland som hovedpartner bør inneholde konkrete krav til at fundamentale menneskerettigheter respekteres i henhold til internasjonal lov.

I lys av at grensene i økende grad stenges både for innreise og utreise, noe som begrenser kontakten mellom Europa og Hviterussland, er det viktigere enn noen gang å fokusere økonomisk støtte på tiltak som finner sted inne i Hviterussland. Det er svært gledelig og viktig at det fins alternative møtesteder og undervisningstilbud for aktivister i Vilnius og Ukraina, men dette er i hovedsak mest av nytte for de som allerede aktivt støtter demokratiske reformer. Derfor er det viktig at støtten inne i Hviterussland økes, og ikke reduseres til fordel for tilbud utenfor landets grenser.

Vi er svært bekymret for helsen til flere av Hviterusslands politiske fanger, og etter at OSSE måtte forlate landet er det ingen internasjonale organisasjoner, og langt mindre hviterussiske, som har adgang til fengslene for inspeksjon. Slektninger opplever at de innsatte i mange tilfeller holder tilbake informasjon om reelle soningsforhold, noe som øker våre bekymringer. Vi har gjentatte ganger bedt Norges ambassadør ta opp soningsforholdene med Hviterussiske myndigheter, og vi ber om dette igjen. Norge bør også spesielt ta opp at de innsatte må få den juridiske bistanden de har krav på. Dersom Norge kunne engasjere seg særlig aktivt for å sikre tilgang til fengslene for uavhengige inspeksjoner, ville dette være et svært viktig, konkret bidrag fra Norges side. I tillegg er det viktig at ambassaden følger rettsaker mot menneskerettighetsforkjempere og politisk opposisjon. Norges ambassadør i Kiev oppfordres også til i langt større grad å søke kontakt med opposisjonen og det sivile samfunn i Hviterussland. Norge bes også om å legge til rette for at hviterussiske studenter som er utvist eller under press kan bli inkludert i en studentutvekslingsordning med norske universiteter.

Norge kan også delta i arbeidet for ytterligere intensivering av EU-sanksjonene mot regimet i Hviterussland. Det er naturlig å vurdere flere sanksjoner med økonomisk tilsnitt. Foreløpig er det innført innreiseforbud for representanter for bedrifter. Å avstå fra handel med disse selskapene vil være neste naturlige skritt, og listen over involverte selskaper og forretningsmenn kan utvides. Det er svært viktig å opprettholde og effektivt implementere sanksjonene mot Hviterussland, inntil de viktigste kravene er blitt innfridd. I den forbindelse vektlegger vi særlig løslatelse av og oppreisning til alle politiske fanger, og reelle reformer som fører til vesentlig mer demokratiske valg.

For øvrig er både Norsk PEN og Helsingforskomiteen med i en internasjonal kampanje som den kommende måneden skal arbeide for at ishockey – VM i Minsk i 2014 blir flyttet til et annet arrangørland dersom ikke Aleksander Lukasjenko oppfyller de samme krav som er knyttet til sanksjonene Norge og EU har innført. Belarussian Human Rights House in exile aksepterer kun at ishockey VM gis til Hviterussland under forutsetning av at alle politiske fanger er løslatt i forkant av den offisielle tildelingen i september 2012.

Vi ser frem til en fortsatt dialog med utenriksdepartementet om disse viktige spørsmålene.

Med vennlig hilsen

Bjørn Engesland
Generalsekretær
Den norske Helsingforskomité

Maria Dahle
Daglig leder
Human Rights House Foundation

Carl Morten Iversen
Generalsekretær
Norske PEN

Kopi til:

Utenriksminister Jonas Gahr Støre